

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพ CQI

หากกำลังตั้งครรภ์คุณแม่สามารถฉีดวัคซีนโควิด-19 ได้

1. ชื่อผลงาน/โครงการพัฒนา: หากกำลังตั้งครรภ์คุณแม่สามารถฉีดวัคซีนโควิด-19 ได้
2. คำสำคัญ: หญิงตั้งครรภ์, วัคซีนโควิด-19
3. สรุปผลงานโดยย่อ: เมื่อพูดถึงการฉีดวัคซีนโควิด-19 ในหญิงตั้งครรภ์ มักมีคำถามว่าจะปลอดภัยหรือไม่ ทีมจึงจัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่หญิงตั้งครรภ์ เกี่ยวกับวัคซีนโควิด-19 ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้ารับวัคซีนโควิด-19 เพิ่มขึ้นตามเป้าหมาย
4. ชื่อและที่อยู่ขององค์กร: กลุ่มงานบริการด้านปฐมภูมิและองค์รวม โรงพยาบาลสังคม
5. สมาชิกทีม: กลุ่มงานบริการด้านปฐมภูมิและองค์รวม
6. เป้าหมาย: เพื่อให้หญิงตั้งครรภ์ได้รับการฉีดวัคซีน Covid-19 ครบ 2 เข็ม เป้าหมาย 70%
7. ปัญหาและสาเหตุโดยย่อ:

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อเป็นจำนวนมาก พบว่าหญิงตั้งครรภ์เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เนื่องจากความรุนแรงจะเกิดได้มากใน หญิงตั้งครรภ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีมีปัจจัยเสี่ยง เช่น อายุมาก, มีภาวะอ้วน, มีโรคเรื้อรัง เพิ่มโอกาสของการคลอดก่อนกำหนด และการเกิดภาวะแทรกซ้อนของการตั้งครรภ์ด้วยการฉีดวัคซีนโควิด-19 จึงมีประโยชน์มากกว่าความเสี่ยงที่จะเกิดผลข้างเคียงของวัคซีนโดยราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทย แนะนำให้หญิงตั้งครรภ์ที่มีอายุครรภ์ตั้งแต่ 12 สัปดาห์ขึ้นไป สามารถฉีดวัคซีนโควิด-19 ได้

ข้อมูลหญิงตั้งครรภ์โรงพยาบาลสังคม ปี พ.ศ. 2564 (ตุลาคม – ธันวาคม) มีหญิงตั้งครรภ์ทั้งหมด 40 ราย ฉีดวัคซีนครบ 2 เข็ม ทั้งหมด 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.50 เนื่องจากหญิง ตั้งครรภ์ส่วนใหญ่ยังไม่กล้าฉีดวัคซีน โควิด-19 เมื่อพูดถึงการ ฉีดวัคซีนโควิด-19 ในหญิงตั้งครรภ์ มักมีคำถามเสมอว่าจะปลอดภัยหรือไม่ วัคซีนนั้นจะมีผลต่อสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์หรือการตั้งครรภ์หรือเปล่า แล้วมีโอกาสส่งผลให้เกิดความพิการหรืออันตรายต่อเด็กในครรภ์ไหม

ดังนั้น หญิงตั้งครรภ์ควรได้รับข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์และผลข้างเคียงของการฉีดวัคซีน ความเสี่ยงที่จะติดโรคโควิด-19 ความรุนแรงของโรคโควิด-19 ก่อนจะตัดสินใจ

8. กิจกรรมการพัฒนา:

จัดกิจกรรม Q&A และกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่หญิงตั้งครรภ์ เกี่ยวกับประโยชน์และผลข้างเคียงของการฉีดวัคซีน ความเสี่ยงที่จะติดโรคโควิด -19 ความรุนแรงของโรคโควิด -19 ระยะเวลาดำเนินการ เดือน ตุลาคม 2564 ถึงเดือนมิถุนายน 2565 เก็บแยกรายไตรมาส ไตรมาสที่ 1 (ต.ค. – ธ.ค. 2564) ไตรมาสที่ 2 (ม.ค. – มี.ค. 2565) และไตรมาสที่ 3 (เม.ย. – มิ.ย. 2565)

1) สํารวจกลุ่มเป้าหมาย เก็บข้อมูลหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลสังคม รวบรวมข้อมูลหญิงตั้งครรภ์ที่ยังไม่ได้ฉีดวัคซีนโควิด-19 หรือฉีดแล้วแต่ยังไม่ครบ 2 เข็ม

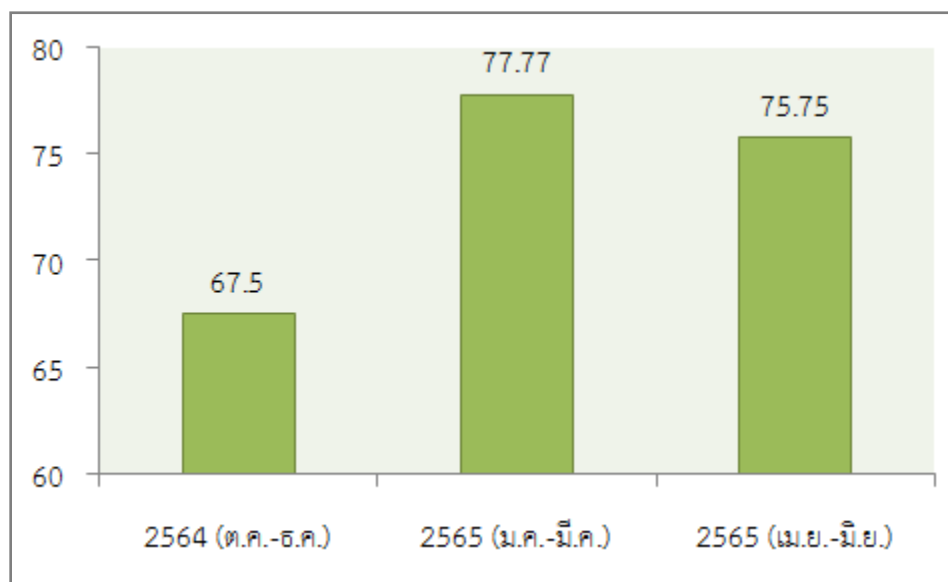
2) กำหนดหัวข้อให้ความรู้

- (1) โรค COVID-19
- (2) วัคซีน COVID-19
- (3) ความปลอดภัยของวัคซีน
- (4) เหตุผลที่หญิงตั้งครรภ์ควรได้รับวัคซีน
- (5) อาการข้างเคียงของวัคซีน
- (6) การปฏิบัติตัวก่อนและหลังได้รับวัคซีน

3) กำหนดวันจัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่หญิงตั้งครรภ์ ในวันฝากครรภ์ (จันทร์, พุธ) พร้อมเปิดช่องทางสำหรับหญิงตั้งครรภ์ที่จะฉีดวัคซีนโควิด-19 สามารถฉีดได้ทันที สะดวก รวดเร็ว ไม่ต้องรอคิว

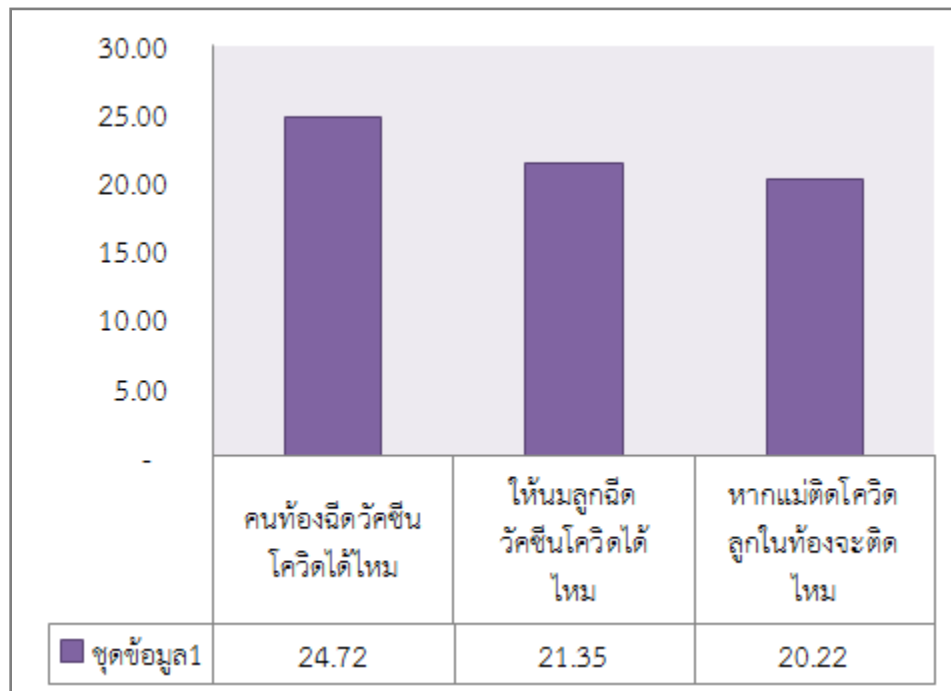
4) ติดตามหญิงตั้งครรภ์ตามช่วงเวลาดังกล่าว หญิงตั้งครรภ์ที่ยังไม่ได้ฉีดวัคซีนโควิด-19 หรือฉีดแล้วแต่ยังไม่ครบ 2 เข็ม ให้ได้รับวัคซีน

9. การประเมินผลการเปลี่ยนแปลง

แผนภูมิที่ 1 แสดงผลลัพธ์การดำเนินงานหญิงตั้งครรภ์ได้รับการฉีดวัคซีน Covid-19 ครบ 2 เข็ม เป้าหมาย 70% แยกรายไตรมาส

จากแผนภูมิที่ 1 ข้อมูลหญิงตั้งครรภ์โรงพยาบาลสงฆ์ ปิงปประมาณ 2565 ไตรมาสที่ 1 (ต.ค. – ธ.ค. 2564) มีหญิงตั้งครรภ์ทั้งหมด 40 ราย ฉีดวัคซีนครบ 2 เข็ม ทั้งหมด 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.50 ไตรมาสที่ 2 (ม.ค. – มี.ค. 2565) มีหญิงตั้งครรภ์ทั้งหมด 54 ราย ฉีดวัคซีนครบ 2 เข็ม ทั้งหมด 42 ราย คิดเป็นร้อยละ 77.77 และไตรมาสที่ 3 (เม.ย. – มิ.ย. 2565) มีหญิงตั้งครรภ์ทั้งหมด 33 ราย ฉีดวัคซีนครบ 2 เข็ม ทั้งหมด 25 ราย คิดเป็นร้อยละ 75.75 แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่หญิงตั้งครรภ์ เกี่ยวกับวัคซีนโควิด-19 และ กิจกรรม Q&A ทำให้หญิงตั้งครรภ์ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับประโยชน์และผลข้างเคียงของการฉีดวัคซีน ความเสี่ยงที่จะติดโรคโควิด-19 ความรุนแรงของโรคโควิด-19 ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้ารับวัคซีนโควิด-19 เพิ่มขึ้น

แผนภูมิที่ 2 แสดงข้อคำถาม 3 อันดับแรกที่หญิงตั้งครรภ์สงสัยมากที่สุด จากกิจกรรมQ&A

จากแผนภูมิที่ 2 จากกิจกรรม Q&A โดยการแจกกระดาษให้หญิงตั้งครรภ์เขียนคำถามลงในกระดาษ มีหญิงตั้งครรภ์เขียนคำถามทั้งหมด 89 คน ข้อคำถาม 3 ลำดับแรกที่หญิงตั้งครรภ์สงสัยมากที่สุด คือ ลำดับที่ 1 คนที่ฉีดวัคซีนโควิดได้ไหม จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 24.72 ลำดับที่ 2 ให้เข็มลูกฉีดวัคซีนโควิดได้ไหม จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 21.35 และลำดับที่ 3 หากแม่ติดโควิดลูกในท้องจะติดไหม จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 20.22

10. บทเรียนที่ได้รับ

- 1) เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัคซีนโควิด-19 เพื่อสามารถให้ความรู้หญิงตั้งครรภ์ได้
- 2) ควรติดตามหญิงตั้งครรภ์หลังฉีดวัคซีนโควิด-19 เพื่อสังเกตอาการไม่พึงประสงค์
- 3) ควรติดตามหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อโควิด-19 ถึงอาการและความรุนแรงของโรค
- 4) ควรเก็บแบบสอบถามก่อนและหลังให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัคซีนโควิด-19 ในหญิงตั้งครรภ์

11. การติดต่อกับทีมงาน:

ชื่อองค์กร: กลุ่มงานบริการด้านปฐมภูมิและองค์รวม โรงพยาบาลสังคม
ที่อยู่: 72 หมู่ 3 ตำบลผาตั้ง อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย
โทรศัพท์: 042-441029 ต่อ 2110

12. อ้างอิง:

สุภาวีร์ วสุนันต์กุล. (2564). วัคซีน covid-19 ในหญิงตั้งครรภ์ / ให้นมบุตร. ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก มหาวิทยาลัยมหิดล. นครปฐม.
โรงพยาบาลเพชรเวช. (2564). ตอบข้อสงสัยวัคซีนโควิด-19 กับคุณแม่ตั้งครรภ์. โรงพยาบาลเพชรเวช. กรุงเทพฯ.

รวมภาพกิจกรรม Q&A และกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่หญิงตั้งครรภ์
เกี่ยวกับวัคซีนโควิด-19

กิจกรรม Q&A

ข้อคำถาม 3 อันดับแรกที่หญิงตั้งครรภ์สงสัยมากที่สุด

1. คนท้องฉีดวัคซีนโควิดได้ไหม

หากกำลังตั้งครรภ์คุณแม่สามารถรับการฉีดวัคซีนโควิด-19 ได้ตามปกติหลังมีอายุครรภ์ครบ 12 สัปดาห์หรือ 3 เดือน สำหรับผู้ที่ไม่แนะนำให้ฉีด คือ คุณแม่ที่มีอาการแพ้วัคซีนจากเข็มแรกอย่างรุนแรง หรือมีข้อห้ามจากแพทย์ที่ทำการดูแลโดยตรง นอกจากนี้หากไม่รับวัคซีนจะมีโอกาสติดเชื้อโควิด-19 และอาจมีอาการรุนแรงในผู้ที่มีปัจจัยเสี่ยง ดังนี้

- ตั้งครรภ์เมื่อมีอายุมาก
- มีน้ำหนักสูงกว่ามาตรฐาน
- การมีภาวะครรภ์เป็นพิษ
- มีโรคประจำตัว เช่น โรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูง

2. ให้นมลูกฉีดวัคซีนโควิดได้ไหม

สามารถเข้ารับวัคซีนได้ตามปกติ โดยไม่จำเป็นต้องหยุดให้นมบุตร แต่หากคุณแม่ติดเชื้อโควิด-19 ไม่รุนแรงยังให้นมบุตรต่อไปได้แต่ให้สวมหน้ากากอนามัยและล้างมือก่อนจับลูกทุกครั้ง แต่ถ้ารับยาต้านไวรัสควรดื่มนมบุตร นอกจากนี้สำหรับผู้ที่ยังไม่มีบุตรแต่วางแผนจะมีบุตรสามารถรับวัคซีนได้ตามปกติ

3. หากคุณแม่ติดเชื้อโควิดลูกในครรภ์จะติดไหม

เด็กแรกเกิดที่มีเชื้อโควิด-19 นั้นพบได้น้อยมากเพียง 2-5% ของคุณแม่ตั้งครรภ์ทั่วโลก และส่วนใหญ่จะไม่พบในคุณแม่ที่ติดเชื้อ โดยยังไม่มีผลวิจัยที่ชัดเจนว่าทารกได้รับเชื้อช่วงระหว่างตั้งครรภ์หรือหลังคลอด นอกจากนี้ยังไม่มีรายงานว่าการติดเชื้อโควิด-19 ทำให้มีโอกาสมากขึ้น

โดยส่วนมากอาการของทารกเมื่อติดเชื้อโควิด-19 จะน้อยมากหรือแทบไม่มีอาการ แต่หากคุณแม่เกิดติดเชื้อในช่วงอายุครรภ์อยู่ไตรมาสที่ 3 จะทำให้อาการของคุณแม่อยู่ในระดับรุนแรงได้ ในกรณีนี้จะส่งผลเสียต่อลูกในครรภ์ด้วย

สิ่งที่ควรระวังสำหรับคุณแม่ที่กำลังตั้งครรภ์ คือ หากติดเชื้อโควิด-19 จะมีโอกาสเกิดอาการรุนแรงกว่าผู้หญิงที่ไม่ตั้งครรภ์ในอายุเดียวกันได้ ดังนั้นตลอดการตั้งครรภ์ต้องสวมหน้ากากอนามัย ล้างมือ และกินอาหารที่ปรุงสุกอยู่เสมอ

หัวข้อให้ความรู้ความเข้าใจแก่หญิงตั้งครรภ์เกี่ยวกับวัคซีนโควิด-19

1. โรค COVID-19

โรคติดเชื้อโคโรนาไวรัสสายพันธุ์ใหม่ หรือโควิด-19 เกิดจากเชื้อไวรัสโคโรนาซาร์โควี- 2 (SAR-CoV-2) เป็นการแพร่เชื้อไวรัสจากคนสู่คน โดยได้รับเชื้อละอองฝอย (Droplets) จากการไอหรือจาม การสัมผัสสารคัดหลั่ง (Contact) เช่น น้ำลาย น้ำมูก เสมหะ เป็นต้น

ผู้ที่ได้รับเชื้อส่วนใหญ่ไม่แสดงอาการใดๆ บางรายอาจมีอาการเล็กน้อย เช่น ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ รู้สึกเหมือนมีไข้ เจ็บคอ และบางรายอาจมีอาการรุนแรง เช่น ติดเชื้อรุนแรงในปอด หรือมีอาการแทรกซ้อนรุนแรงจนนำไปสู่การเสียชีวิตได้ โดยเฉพาะผู้สูงอายุหรือมีโรคประจำตัว เช่น เบาหวาน โรคหัวใจ จะมีอัตราการเกิดอาการรุนแรงที่สูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อยและสุขภาพแข็งแรง เมื่อเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายจะมีระยะเวลาฟักตัว (ตั้งแต่ได้รับเชื้อไปจนถึงแสดงอาการ) ประมาณ 2 – 14 วัน จึงได้มีการกำหนดมาตรการให้กักตัวผู้มีความเสี่ยงสูงเมื่อสัมผัสผู้ติดเชื้อเป็นเวลา 14 วัน

2. วัคซีน COVID-19

โดยปกติเมื่อเชื้อโรคทุกชนิดเข้าสู่ร่างกาย ร่างกายจะมีวิธีการจัดการเชื้อหลายแบบ หนึ่งในนั้นคือเม็ดเลือดขาวชนิด Macrophage จะกลืนเชื้อเข้าไปและทิ้งเศษซากเชื้อบางส่วนไว้เรียกว่า แอนติเจน (Antigen) ร่างกายจะรับรู้ว่ายแอนติเจนคือสิ่งแปลกปลอมและจะสร้างแอนติบอดี (Antibody) มาจัดการสิ่งแปลกปลอมนั้น รวมถึงมีเม็ดเลือดขาวอีกชนิดหนึ่งที่จำว่าเชื้อโรคนี้คือสิ่งแปลกปลอม ถ้าหากได้รับเชื้อในอนาคตร่างกายจะสามารถจดจำและจัดการได้ การทำงานของวัคซีนเป็นไปในลักษณะเดียวกัน

วัคซีนป้องกันโควิด-19 จะช่วยกระตุ้นให้ร่างกายสร้างภูมิคุ้มกันต่อเชื้อไวรัสขึ้นขึ้นมา ช่วยป้องกันการติดเชื้อหากได้รับเชื้อในอนาคต แต่ต้องใช้เวลาระยะหนึ่งหลังฉีดวัคซีนร่างกายจึงจะสร้างภูมิคุ้มกันขึ้นมาได้ การฉีดวัคซีนผู้รับวัคซีนยังต้องปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโควิด-19 อย่างเคร่งครัด เช่น ใส่หน้ากากอนามัย ล้างมือบ่อยๆ เว้นระยะห่างทางสังคม เป็นต้น

วัคซีนอาจไม่สามารถป้องกันทุกคนที่ฉีดจากการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ แต่พบว่าสามารถลดความรุนแรงของโรคได้

3. ความปลอดภัยของวัคซีน

ด้านความปลอดภัยของวัคซีนโควิด-19 ประชาชนไทยสามารถมั่นใจในคุณภาพ ความปลอดภัยของวัคซีนโควิด-19 ที่รัฐบาลโดยกระทรวงสาธารณสุขได้นำมาให้บริการฉีดเข้าสู่ร่างกาย โดยมีผลการทดสอบประสิทธิภาพและความปลอดภัยที่ได้มาตรฐาน ผ่านการรับรองความปลอดภัยจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และมีการติดตามความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง ในช่วงที่ประชาชนได้รับการฉีดวัคซีนโควิด-19

4. เหตุผลที่หญิงตั้งครรภ์ควรได้รับวัคซีน COVID-19

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในประเทศไทย มีผู้ติดเชื้อเป็นจำนวนมาก พบว่าหญิงตั้งครรภ์เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรครุนแรงที่ต้องได้รับการรักษาในหอผู้ป่วยวิกฤต และใช้เครื่องช่วยหายใจ รวมถึงอัตราการเสียชีวิตสูงกว่าเมื่อเทียบกับประชากรกลุ่มที่ไม่ได้ตั้งครรภ์เพิ่มโอกาสของการคลอดก่อนกำหนดและการเกิดภาวะแทรกซ้อนของทารกร่วมด้วย การฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด 19 จึงมีประโยชน์มากกว่าความเสี่ยงที่จะเกิดผลข้างเคียงของวัคซีนโดยราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทยแนะนำให้หญิงตั้งครรภ์ ที่มีอายุครรภ์ตั้งแต่ 12 สัปดาห์ขึ้นไป และหญิงให้นมบุตร สามารถรับวัคซีนป้องกันโควิด 19 ได้

5. อาการข้างเคียงของวัคซีน COVID-19

ผู้ที่รับวัคซีนอาจมีอาการข้างเคียงจากการฉีดวัคซีนหรือไม่ก็ได้ อาการข้างเคียงที่อาจพบได้มีดังนี้

1. อาการที่พบได้บ่อย ได้แก่ ปวด บวม แดง คัน หรือชาบริเวณที่ฉีด ยา อ่อนเพลีย และรู้สึกไม่สบายตัว ปวดศีรษะเล็กน้อย อาการคล้ายมีไข้ คลื่นไส้ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อและข้อ
2. อาการที่พบได้ไม่บ่อยหรือพบได้น้อย เช่น มีไข้ มีก้อนที่บริเวณที่ฉีด ยา เวียนศีรษะ มึนงง ใจสั่น ปวดท้อง อาเจียน ความอยากอาหารลดลง เหงื่อออกมากผิดปกติ ต่อม้ำเหลืองโต อาการเหมือนเป็นไข้หวัดใหญ่ เช่น มีไข้ เจ็บคอ น้ำมูกไหล ไอ เป็นต้น

6. การปฏิบัติตัวก่อนและหลังได้รับวัคซีน COVID-19

ก่อนได้รับวัคซีน

นอนหลับให้เพียงพอ หลีกเลี่ยงแอลกอฮอล์ ชา กาแฟ ไม่มีไข้ หรืออาการใด ๆ งดยาที่กำลังรับประทาน 2 วัน ก่อน – หลังฉีดวัคซีน ไม่ต้องงดน้ำ งดอาหาร และสามารถรับประทานยาประจำตัวได้

หลังได้รับวัคซีน

ผู้ฉีดวัคซีนจะต้องอยู่เฝ้าสังเกตอาการที่สถานพยาบาลหลังฉีดวัคซีนอย่างน้อย 30 นาที โดยระหว่างนั้น และหลังจากนั้นให้สังเกตอาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นตามข้างต้น และให้แจ้งอาการข้างเคียงทุกอย่างที่เกิดขึ้นแก่ แพทย์ พยาบาล เภสัชกรด้วย เนื่องจากวัคซีนนี้เป็นวัคซีนชนิดใหม่อาจจะมีบางอาการที่ยังไม่พบตามข้างต้น หากมีอาการเล็กน้อย เช่น ปวดศีรษะ มีไข้ต่ำๆ สามารถรับประทานยาพาราเซตามอลเพื่อบรรเทาอาการได้ หากมีอาการรุนแรง เช่น ไข้สูง หนาวสั่น ปวดศีรษะรุนแรง ให้มาพบแพทย์โดยทันที และให้เก็บบันทึกการฉีดวัคซีนไว้เป็นหลักฐานด้วย